

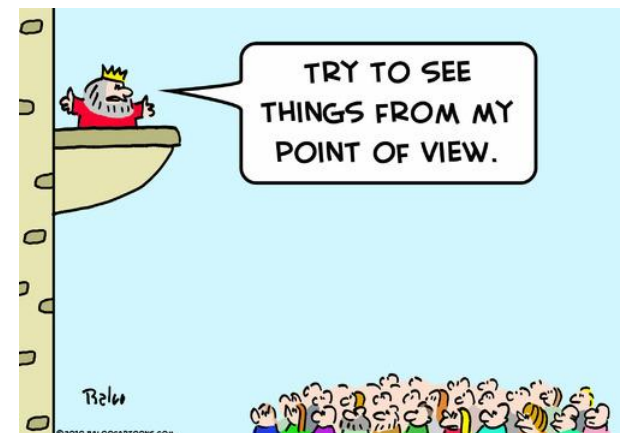
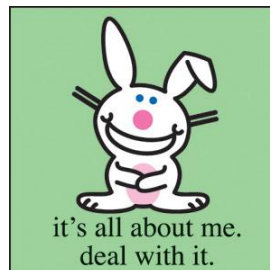
Om fortælleforhold

- af Signe Elise Bro, Viborg Katedralskole

Jeg-fortæller

- fortalt i 1. person (jeg, vi)
- jeg-fortælleren kan være en del af handlingen (ofte hovedperson)
- virker ofte autentisk og troværdig
meeeeen kan også være en upålidelig fortæller
- giver læseren en fornemmelse af at være til stede samtidig med/i handlingen
- giver mulighed for analyse af jeg-fortælleren
bevidsthed (personkarakteristik)
- eksplicit (dvs. synlig)

Jeg!

Tredjepersonsfortæller / 3.-personsfortæller

- fortalt i 3. person (han, hun (den, det), de)
- tre typer af tredjepersonsfortællere: 1) alvidende fortæller, 2) personbunden fortæller og 3) observerende fortæller
- de tre typer adskiller sig bl.a. fra hinanden ved deres forskellige brug af **synsvinkel**

1. Alvidende fortæller (olympisk fortæller)

- har indsigt i flere personer og begivenheder og i fortid og fremtid
- kan gå ind og ud af personernes tanker
- kommer i nogle tilfælde synligt frem med sine meninger, kommentarer, forklaringer
- bruges mest i ældre litteratur
- eksplicit (synlig)

2. Personbunden fortæller

- har synsvinkel hos én person i teksten (OBS: *kan* skifte)
- kun én person skildres indefra (tanker og følelser)
- giver læseren mulighed for at identificere sig med personen
- implicit (dvs. skjult, men underforstået) fortæller

Ånds-
svage
tøser!

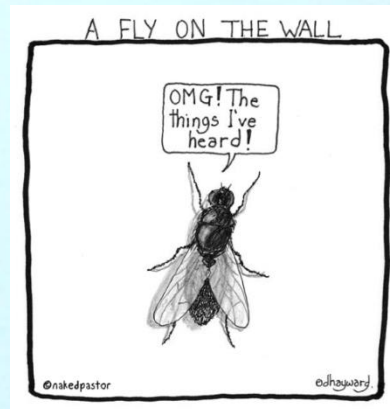
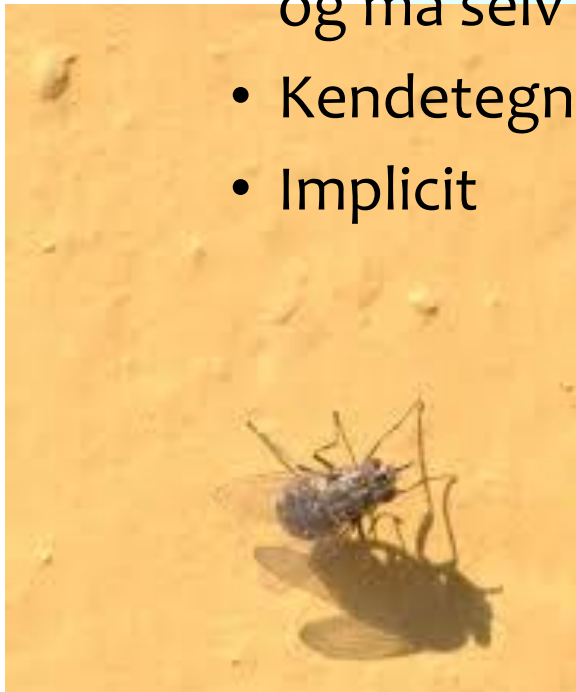

Fly me
to the
moon

3. Observerende (behaviouristisk) fortæller

- Fortæller kun det, som fortælleren 'objektivt' sanser
- Registrerer og videregiver, hvad der kan høres og ses
- Beskrives ofte som "fluen på væggen"
- Læseren præsenteres for et udsnit af virkeligheden og må selv drage sine konklusioner
- Kendetegnende for impressionistisk stil
- Implicit

Lidt mere om synsvinkel

Rumlig synsvinkel

1. Udvendigt syn (eller ydre syn)
 - Alt er beskrevet udefra
 - Kun angivelse af, hvad man kan se, høre eller lugte
2. Indvendigt syn (eller indre syn)
 - Beskrivelse af personernes bevidsthed og tanker

Tidslig synsvinkel

1. Bagudsyn

- Fortælleren har overblik over, hvad der er sket, fordi begivenhederne fortælles, *efter* at de er sket

2. Medsyn

- Begivenhederne fortælles, *samtidig* med de sker

Lyrik

- Vær OBS på, at disse fortællerforhold (normalt) ikke kan bruges i lyrik.
- Her taler man om
 - en lyrisk stemme
 - digter-jeg'et
 - det lyriske jeg

Hvad skal du holde øje med, når du skal undersøge fortælleforholdene i en tekst?

- De personlige pronomener
- 'Hører' man nogens tanker? (Ydre/indre syn?)
- (i givet fald:) Hvis tanker 'hører' man? (Jeg-fortæller? Personbunden fortæller? Alvidende fortæller? Observerende fortæller?)
- Hører man replikkerne/dialogen (direkte tale), eller genfortælles de bare?
- Er fortælleren pålidelig eller upålidelig?

A man with a wide-eyed, intense expression is peering over a tall, plain white wall. His hands are visible at the top edge of the wall, gripping it. The background shows green trees and a clear sky. In the lower part of the image, two people are walking on a sidewalk in front of the wall, providing a sense of scale.

Husk det nu: Hold øje med fortælleren
(for han holder øje med dig!)